

Handläggare
Fredrik Ekroth
Telefon: 08-508 09 307

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2015-01-29

Ellen Keys park - godkännande av program och genomförande

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner program och genomförande av upprustningen av Ellen Keys park.
2. Stadsdelsnämnden ger stadsdelsdirektören i uppdrag att fatta beslut i genomförandeskedet inom godkänd budget för projektet.

Teenie Bennerholt
t.f. stadsdelsdirektör

Britt Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Upprustningen av Ellen Keys park utgör ett av stadsdelsnämndens prioriterade parkprojekt. Åtgärderna i parken ska utföras för att tillmötesgå besökarnas behov av tillgänglighet, rekreation och aktivitet samt att förbättra lekmöjligheterna i denna del av staden. Den övergripande målsättningen är också att restaurera, vårda och utveckla parken i ett långsiktigt perspektiv i enlighet med nämndens verksamhetsmål ”Parker och grönområden är välskötta, välkomnande och trygga för alla”.

En medborgardialog har genomförts genom ett parksamråd där besökarna hade möjlighet beskriva hur de upplever parken samt att inkomma med synpunkter på eventuella förbättringar. Synpunkterna har sedan legat till grund för programförslaget.

Projektets totala budget uppgår till 6,3 mnkr varav 5,5 mnkr utgörs av centrala investeringsmedel och 0,8 mnkr av nycklade investeringsmedel. Förnyelsen av parkens belysning bekostas av Trafikkontoret. Upprustningen färdigställs 2017 enligt projektets tidplan.

Bakgrund

Historik

Träsket

Där Ellen Keys park är belägen, på Östermalms västra sida nära den plats där Birger Jarlsgatan och Karlavägen möts, fanns ännu för 150 år sedan sjön Träsket. Träsket var en rest av en urgammal vattenled mellan Saltsjön och Brunnsviken. Sjöns övre del, Kattrumpan, avvattnades norrut genom Kattrumpsbäcken. Träsksjöns norra strand låg ungefär vid Surbrunnsgatan och sjön bredde ut sig över ett stort område, delvis sammanfallande med Jarlaplan och ned förbi Eriksberg. Vattendraget Rännilen rann från sjöns södra ände ungefär i Birger Jarlsgatans sträckning och mynnade ut i Nybroviken. Träsket krympte efter hand och blev en hälsovådlig, stinkande sumpmark där avfall tippades. De svåra koleraepidemierna 1834 och 1853 härjade värst i stadens fattigkvarter dit området kring Träsket hörde.

På 1800-talet började västra sidan bebyggas, först med stall och därefter det palatsliknande kontorsbygget vid Tegnérgatan. Runtomkring fanns skjul, tobaksodlingar och planteringar. Åren 1879- 1884 pågick igenfyllning av sjön och den avslutades helt under 1890 talet då marken höjdes i nivå med Roslagsgatan. När den till stilen nyklassicistiska Borgarskolan byggdes 1930-1932 revs de sista resterna av kåkbebyggelsen. Det var också då som Ellen Keys park anlades med planteringar, murar, en plaskdamm, lekplan och sittplatser. Parken kallades då Jarlaparken och fick namnet Ellen Keys park först i början av 2000-talet. Parkens formspråk är nordisk klassicism eller nyklassicism. Den delades in i tre terrasser som skiljdes åt med stenvmurar, och terrasserna gavs olika innehåll.

Krysset visar var Ellen Keys park ligger.

Ellen Keys park i sin tidigaste skepnad.

Vad har hänt i parken under åren?

Ändringar och tillägg har gjorts i parken vid ett flertal tillfällen sedan den anlades i början av 1930-talet. På 1940-talet anlades en sandlåda norr om plaskdammen. I samband med att Sigrid Friedmans staty av Ellen Key restes 1953 omarbetades formen helt på den övre terrassen till det vi ser idag. Lindalléerna på den mellersta terrassen planterades i slutet av 1950-talet eller början av 1960-talet. Trädraden i norr utanför muren mot kv Träskfloden är dock sannolikt från 1930-talet. Det triangelformade kvarteret Träskfloden nordväst om parken bebyggdes med bostäder 1993-1995, där var tidigare en bussparkering. Samtidigt byggdes också Borgarskolan om och tillbyggnaden längs Birger Jarlsgatan, som idag innehåller Balettakademien, uppfördes. I samband med detta rustades parken upp och en gräsyta samt en större perennplantering anlades i parkens nedre del. I början av 2000-talet döptes parken om till Ellen Keys park. Dammen och planteringen vid Ellen Key-statyn rustades 2006.

Parken idag

På parkens övre terrass, som gränsar mot Karlavägen, står statyn av Ellen Key. Hon omgärdas av perennplanteringar och rosenbuskage och hon blickar ned i en liten damm. Framför henne är en medaljongformad gräsyta med plattgångar, inramad av en rundad lindhäck med sittplatser infällda i sig. Bakom henne är friväxande buskage och två unga pelarbokar planterade.

Den mellersta terrassen upptas av en stor gräsyta för spel lek och picknick. Den omgärdas av grusgångar och utmed dess långsidor växer lindalléer. Under den norra allén finns två sandlådor och två gungdjur.

I den nedre terrassen, som gränsar mot Birger Jarlsgatan, kan man främst sitta ned och vila eller läsa en tidning. Här finns blommande träd, en perennplantering, soffor, grusgångar och gräsytor.

Hur används parken?

Parken användas av många grupper och har en relativt stark lokal förankring. Dagtid använder ungdomar från de omkringliggande skolorna parken på raster, lektioner, avslutningar m.m. Gräsmattan i mitten används till bollspel och lek. En större grupp hundägare använder och träffas dagligen i parken. Boende i direkt anslutning till parken använder parken som komplement till sina bostadsgårdar. En mindre grupp äldre använder återkommande den övre terrassen som träffpunkt. Ett intilliggande café använder också delar av parkytan utanför murarna till sin servering.

Ellen Keys staty i grönskande omgivning

Ellen Keys parks nedre terrass.

Ärendet

Upprustningen av Ellen Keys park ska bidra till att uppnå nämndens verksamhetsmål; ”Parker och grönområden är välskötta, välkomnande och trygga för alla”. Den utgör en del i förvaltningens kontinuerliga arbete med att underhålla och utveckla funktioner i parkerna för att möta allmänhetens behov och önskemål. I parkerna ska finnas plats för lek, spontant spel eller avkoppling i en, grönskande, tillgänglig, trygg och välskött miljö.

Enligt Östermalms parkplan(2009) har Ellen Keys park högt kulturhistoriskt värde och dess utformning i nordisk klassicistisk stil är viktig att bevara och förstärka. Den har också stora sociala värden som ”grön oas” och ger möjligheten att sitta i solen eller till lek. Som grund till programförslaget har arkivstudier gjorts och tidigare utredningar där Ellen Keys park ingår har studerats. En trädinventering har också utförts och slutligen har en medborgardialog hållits.

Medborgardialog

Samråd

För att hämta in parkbesökarnas kunskaper syn på parken så hölls ett samråd den 15 april 2014 i parken. Ett formulär delades ut med frågor om hur man använder parken idag, vad man tycker om den och vad som saknas eller kan förbättras. På formuläret fanns också en karta över parken så att besökarna skulle kunna förklara vilka platser de eventuellt hade synpunkter på. 19 personer fyllde i och ytterligare 12 personer inkom med synpunkter via mejl. Formuläret fanns även på förvaltningens hemsida under fyra veckor. Av de som medverkade på samrådet var en betydande del boende i närområdet eller i direkt anslutning till parken. En dialog har också förts med Viktor Rydbergs gymnasium.

Den 2 oktober 2014 genomfördes ett samråd om det framtagna programförslaget i Viktor Rydbergs gymnasiums lokaler. Då endast två medborgare deltog, valde vi att hålla ytterligare ett samråd den 2 december inför vilket vi gick ut med en bredare annonsering och även skickade ut inbjudan till närliggande bostadsrättsföreningar, sammanlagt 68 st. Fem personer närvarade vid det andra tillfället.

Vad tycker parkbesökarna om parken?

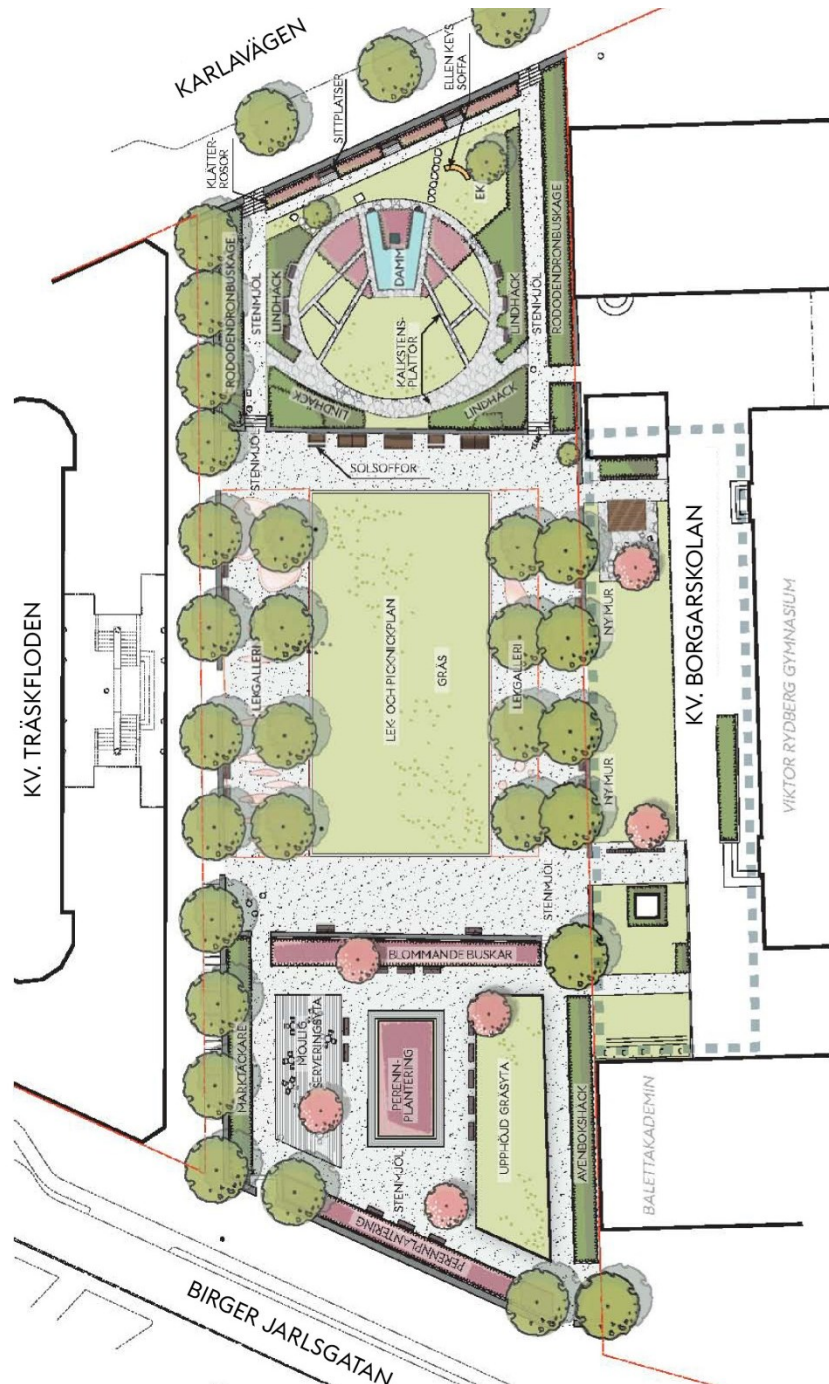
En rad olika synpunkter kom fram under samrådet och ett antal frågeställningar var återkommande. Generellt upplevs parken som fin och lugn men lite tråkig. Många uppskattar de blommande rabatterna och dammen. Många påpekade att parken generellt är sliten med skräpiga hörn och för få papperskorgar samt att den centrala gräsmattan är sliten. Den övre och nedre terrassen uppskattas mest med undantag för det övre sydvästra hörnet som används som toalett och är fullt av råttor. Flera kommenterade att hundar släpps lösa vilket begränsar andra grupper, framförallt barns och hundrädda personers, möjligheter att använda parken. Många menade att lösspringande hundar gräver sönder gräsmattorna och gräver och uträttar sina behov i sandlådorna samt i parken i övrigt. Samtidigt sågs även hundar och hundägare av några som ett tillskott till parklivet.

Återkommande önskemål för att utveckla parken var; mer lek, fler sittplatser i solen och gärna platser där man kan fika. En fin central gräsmatta som passar för picknic, bollspel för barnen mm. Fler papperskorgar, bättre belysning, trädvård och en inhägnad hundrastgård var andra önskemål.

Vad tycker brukarna om programmet?

Vid programsamråden var besökarna generellt positiva till förslaget. Det fanns en oro kring att hundarna kommer att förstöra gräsmattan och att icke upplockat hundbajs gör att parken inte kommer att användas. Förhoppningar finns dock om att en upprustning av parken kan leda till att hundägarna tar mer hänsyn. Några påpekade

att lindarna är för stora och skuggar för mycket i parken och omkringliggande lägenheter. Flera tyckte att det är bra att parken gallras ur på förvuxna buskar och att träden beskärs då det är mörkt att promenera genom parken på kvällen.

Parkprogrammets förslag till upprustning.

Åtgärdsbehov och förslag

Generella åtgärder

Det är länge sedan parken fick en genomgripande översyn och flera delar är i nuläget slitna och i behov av att rustas upp. Förvaltningen

anser såsom framkommit vid medborgardialogen att lek-
möjligheterna i parken behöver förbättras. Den inventering av
lekplatser på Östermalm som förvaltningen arbetar med visar också
på att möjligheterna till lek behöver stärkas i denna del av
stadsdelsområdet.

De flesta av parkens delar, eller ”byggstenar”, är i behov av
upprustning eller förnyelse i någon form. En syn som också stärkts
genom inkomna synpunkter i medborgardialogen.

Övergripande åtgärder för parken är att dess grusgångar och
grusytor behöver byggas upp på nytt då de blir för geggiga vid regn
och vatten blir stående i pölar. Parkens träd behöver också beskäras.
Murverken behöver fogas om och lösa krönstenar fästas. Sättningar
i trapporna behöver justeras och någon trappa behöver läggas om
helt.

Parkens belysning behöver förnyas helt då de befintliga ledningarna
är gamla och de energikrävande armaturerna ska bytas ut mot
energisnålare LED-armaturer. I programmet ingår ett
genomgripande belysningsförslag med nya stolparmaturer,
belysning av träd samt belysning av Ellen Keys staty och den
tillkommande lekmiljön. Trafikkontoret ansvarar för stadens
offentliga belysning, även i parkerna. Förnyelsen av parkens
belysning utförs därför av trafikkontoret i samråd med
stadsdelsförvaltningen.

Åtgärder terrassvis

På den övre terrassen föreslås en varsam upprustning där de
omgärdande lindhäckarna klipps till en lägre nivå så att man som
parkbesökare kan se över dem och på så vis känna sig mer trygg.
Tryggheten förstärks även genom att de frivuxna ganska stora
buskagen, idag ”kisshörnor”, tas bort och ersätts med en Ek som
blir vårdträd. Eken var också Ellen Keys favoritträd. Gräsytorna
förnyas, plattgångarna läggs om och utmed muren mot Karlavägen
tillskapas en gång med sittplatser omgärdade av bland annat
klätterrosor som letar sig upp på muren. Intill vårdträdet placeras en
soffa av samma typ som finns vid Ellen Keys hus Strand.

På den mellersta terrassen förnyas gräsmattan. Den minskas något
till sitt format men får en ny robust växtbädd byggs upp och förses
med bevattningssystem. På så vis klarar den bättre det höga
besöksstrycket med lek och spel utan att förlora sin grönska.
Den riskerar då inte heller att, som idag, bli sank efter regn. I
solläget intill den övre muren föreslås sittplatser och solplatser. En
sittbar kryssmur d.v.s. samma typ som de befintliga i parken,
föreslås för att ange gränsen mot fastigheten kv. Borgarskolan. Den
kan bli både ett vackert och funktionellt tillskott.

Lekmöjligheterna föreslås också förbättras. I allén där dagens sandlåda ligger skapas en lekmiljö med olika lekredskap eller lekskulpturer som tas fram speciellt för Ellen Keys park. Två konstnärer arbetar tillsammans med ett förslag till hur en spännande lekmiljö kan utformas som ger ett högt lekvärde samtidigt som den utgör ett intressant tillskott till parkmiljön.

För den nedre terrassen föreslås en mer genomgående omgestaltung som kopplar till dess ursprungliga utformning. Perennrabatten får en rektangulär form som direkt anspelar på den plaskdamm som tidigare låg där. Mot balettakademien görs en något upphöjd gräsyta vars form också anspelar på en gräsyta som tidigare fanns här. Mot kv. Träskfloden görs en yta möjlig för servering, något som efterfrågats i medborgardialogen och som också kan tillskapa mer liv i denna del av parken. Utmed murarna föreslås planteringar av blommande buskar samt perenner.

Finansiering och tidplan

Under 2014 har 0,4 mnkr avsatts ur nämndens budget av nycklade investeringsmedel för framtagande av program för parkens upprustning samt för trädvårdande åtgärder. I nämndens verksamhetsplan för 2015 föreslår förvaltningen nämnden att avsätta 0,4 mnkr av de nycklade investeringsmedlen för projektering och framtagande av bygghandlingar.

För upprustningsåtgärder under 2016 och 2017 finns en total budget om 5,5 mnkr från stadens centrala medel för parkinvesteringar.

Investeringsmedlen avses användas till att rusta grusytor- och gångar, gräsytor, planteringar, murar och trappor sittplatser samt till vegetationsåtgärder. En viktig del av upprustningen är också att förbättra lekmöjligheterna i parken. Trafikkontoret bekostar förnyelsen av parkens belysning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av parkmiljöavdelningen norra innerstaden.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelnämnden godkänner förslaget och genomförandet av upprustningen av Ellen Keys park enligt detta tjänsteutlåtande och bifogat programförslag. Förvaltningen föreslår vidare att nämnden ger stadsdelsdirektören i uppdrag att fatta beslut i projektets genomförandeskede inom ramen för projektets budget som beslutas av Kommunfullmäktige.

Bilaga

Programförslaget